

Nr 14.

Warszawa, dn. 4 lipca 1936 r.

Ogóln. zbioru Nr 661.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Prezes Rady Związku inż. Piotr Drzewiecki.
Za redaktora odpowiedzialnego inż. Antoni Dunin

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Marszałkowska 140, tel. 594-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł. 5 kwartalnie. Numer pojedynczy zł. 1.—

TREŚĆ NUMERU: Wiadomości Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego. — Ulgi w spłacie wartości kapitałowych rent wypadkowych przed 1924 r. — Przemysł maszyn rolniczych i urządzeń młyńskich. — Wiadomości związkowe. — Wiadomości z zagranicy.

WIADOMOŚCI WYSTAWY PRZEMYSŁU METALOWEGO I ELEKTROTECHNICZNEGO, Warszawa 1936 r. — nr. 12.

Bezpieczeństwo i higiena Pracy na W. M. El.

W ramach WMEL., która odbędzie się w Warszawie w czasie od 23. VIII. — 11. X. b. r. pomiędzy innymi działami, zorganizowany będzie również dział bezpieczeństwa i higieny pracy. Nad racjonalnym rozwiązaniem tego problemu i nad praktycznym zastosowaniem go w życiu pracują dziś wszystkie cywilizowane państwa, a pomiędzy nimi i Polska postawiła sobie za zadanie zrobić w tej dziedzinie wszystko, co możliwe, traktując ten problem jako nakaz chwili.

Walka z wypadkami przy pracy idzie w dwóch równoległych liniach, a mianowicie po linii ochrony robotnika oraz po linii zabezpieczenia maszyny; przy powstawaniu bowiem wypadków, czynniki techniczne posiadają charakter dominujący nad czynnikiem natury psychicznej. Straty w materiale ludzkim wynikają nie tyle może z niefachowego przygotowania robotnika, ile raczej z powodu niestosowania sprzętu ochronnego. Poza wielkimi zakładami przemysłowymi, które praktycznie korzystają ze środków ochronnych, średnie i małe przedsiębiorstwa o urządzeniach tych nie wiedzą, albo wiedząc, nie zadają sobie trudu znalezienia źródeł ich produkcji i nabycia.

Statystyka wykazuje, że przeciętnie na terenie Polski ginie rocznie około 1000 ludzi podczas pracy, około 19.000 ulega ciężkiemu kalectwu, około 70.000 jest lżej rannych. Ogólne straty finansowe z tego wyniku wyrażają się kwotą zł. 250 milionów rocznie: przez płacenie rent inwalidom pracy w kwocie 60 milionów, przez ponoszenie kosztów leczenia poszkodowanych

wanych — w kwocie 40 milionów, przez utratę zdolności do pracy ocenianej na 70 milionów i przez bezpośrednie straty przemysłu, które sięgają kwoty 80 milionów. Przez racjonalne prowadzenie akcji zapobiegawczej wypadkom, przez badania nad przyczyną, przebiegiem i skutkiem wypadku, uniknie się następstw, które w majątku narodowym na jaki między innymi składają się praca i pieniądz, powodują tak olbrzymie spustoszenia.

Specjalnie powołana Podkomisja bezpieczeństwa i higieny pracy W.M.El. wzięła sobie za zadanie umocnić podczas Wystawy bezpośrednio zainteresowanym czynnikiem, a pośrednio społeczeństwu, to co w tej dziedzinie dotychczas u nas zrobiono. W tym celu Zarząd Wystawy wszedł w porozumienie z Departamentem Pracy przy Ministerstwie Opieki Społecznej, z Instytutem Spraw Społecznych, z Sekcją bezpieczeństwa pracy przy Stowarzyszeniu Inżynierów Mechaników Polskich, wreszcie z Komisją bezpieczeństwa pracy przy Polskim Związku Przemysłowców Metalowych, ażeby wspólnymi siłami postawić ten dział na wysokości zadania. Zarząd Wystawy, działając w pełnym zrozumieniu zadań i celów bezpieczeństwa i higieny pracy, a ponadto chcąc podkreślić logiczną łączność pomiędzy przemysłem metalowym i elektrotechnicznym, a tym działem, przeznaczył stoisko dla bezpieczeństwa pracy bezpośrednio obok pawilonu przemysłu metalowego, stwarzając przez to poniekąd jedną organiczną całość. Celowe rozmieszczenie ekspozycji, na które składać się będą plansze, wykresy statystyczne, wykresy porównawcze, co robią w tej dziedzinie

dzinie Ameryka, Francja, Anglja, Sowiety, a co robi się u nas, wykazanie obrazowo opłacalności akcji zwalczania wypadków, uwidocznienie przykładów osiągniętych w poszczególnych przemysłach, wydawnictwa propagandowe, plakaty ostrzegawcze i hasła ochronne uzupełnią eksponaty z zakresu produkcji sprzętu ochronnego. W tym celu Zarząd Wystawy zwrócił się do producentów tego sprzętu o wzięcie udziału w Wystawie. Wreszcie podkreślone będzie stosowanie urządzeń zabezpieczających przy maszynach, przez barwne ich oznaczenie. Dział bezpieczeństwa pracy nie ograniczy się jednak w swej działalności podczas Wystawy wyłącznie do specjalnego stoiska i sprawa bezpieczeństwa pracy będzie również przeniesiona na szerszą arenę Wystawy w ten sposób, że w różnych jej punktach umieszczone będą również odpowiednie hasła ilustrowane plakatami ostrzegawczymi. Dla zwiększenia rezultatów propagandy, projektuje się urządzenie cyklu wykładów, które będą miały za za-

danie przygotowanie kierowników służby bezpieczeństwa pracy, do należytego spełniania swych zadań. Rozpisane wreszcie przez Instytut Spraw Społecznych konkursu na artystyczne architektoniczne i graficzne rozwiązanie urządzenia stoiska uzupełni całość tego działu we właściwej formie.

Wystawa więc w tej dziedzinie pracy da nam przegląd naszych usiłowań, których zakres jest olbrzymi i na szerszą skalę zakrojony. Da nam możliwość bezpośredniego zetknięcia się z organizacją tego działu, z dotychczasowym jego dorobkiem i przyszłym jego rozwojem, uwiocznia wspólnotę interesów pomiędzy państwem — obywatelem i przemysłem. Nie jest to zadanie łatwe, nie jest ono obliczone na krótką metę, lecz przeciwnie, wymaga stałej i niestrudzonej współpracy społeczeństwa i przemysłu. Zarząd Wystawy wziął sobie za zadanie pokazać co w tym zakresie u nas zrobiono i jak zrobiono!

K o m u n i k a t N r. 47.

Odczyt w Radjo.

Dnia 2 lipca o godz. 18.50 przed mikrofonem Polskiego Radja wygłosi odczyt o celach i zadaniach Wystawy Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego Dyrektor Wystawy p. St. Janiszewski.

K o m u n i k a t N r. 48.

Projekty stoisk.

Zarząd WMEL prosi P. T. Wystawców o nadesłanie projektów stoisk, celem zatwierdzenia ich. Projekty winny być uprzednio sygnowane przez PP. Przewodniczących właściwych Podkomisyj. Projekty niesygnowane nie będą rozpatrywane. Chodzi o to, aby wszystkie projekty były uzgodnione, utrzymane w jednym tonie i na odpowiednim artystycznym poziomie.

K o m u n i k a t N r. 49.

Odnaczenia Państwowe dla Wystawców WMEL.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu wyraziło zgodę na udzielenie odnaczeń państwowych Wystawcom WMEL, co przez P. T. Wystawców niewątpliwie zostanie docenione. Nadawanie odnaczenia będzie Ministerstwo Przemysłu i Handlu na wniosek komisji sędziowskiej Wystawy.

K o m u n i k a t N r. 50.

Prace Budowlane.

W szybkim tempie przeprowadzane są prace adaptacyjne pawilonów dla celów wystawowych. Powołane do życia Podkomisje poszczególnych grup opracowały szkice organizacyjne i dezyderaty tych grup — na podstawie których dokonywane są przeróbki budynków oraz przeprowadzone zostanie rozplanowanie stoisk. Wszystkie pawilony wykonane zostaną — kolejno — do dnia 15 lipca. Na terenach i przy pracach budowlanych pracuje zgórą 300 ludzi.

K o m u n i k a t N r. 51.

Katalog Wystawy.

Wielkie znaczenie propagandowe Wystawy, materiał informacyjny, jakim będzie ona dla władz i instytucyj państwowych oraz odbiorców prywatnych utrwalone zostanie w Wydawnictwie monograficzno-informacyjnem: „Katalog Wystawy“.

„Katalog Wystawy“ składać się będzie z trzech części:

Część I-sza Artykuły i enuncjacje przedstawicieli życia gospodarczego Polski.

Część II-ga Plan Wystawy, alfabetyczny spis wystawców, spis branżowy.

Część III-cia Dział informacyjno-opisowy.

W wydawnictwie tem nie powinno zabraknąć ani jednej firmy związanej z działem metalowym i elektrotechnicznym, tembardziej, że katalog po zakończeniu Wystawy rozesłany zostanie do wszystkich zainteresowanych instytucyj państwowych i komunalnych i do najpoważniejszych placówek gospodarczych w kraju i zagranicą. W sprawie ogłoszeń należy zwracać się: Wystawa Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego, Warszawa, Puławska 2-a, Tel. 842-50. Redakcja Katalogu.

K o m u n i k a t N r. 52.

Artykuły Informacyjne

Dyrekcja Wystawy prosi PP. Wystawców o nadesłanie artykułów informacyjnych o Ich Firmach. Artykuły te wykorzystane zostaną w akcji propagandowej Wystawy.

K o m u n i k a t N r. 53.

Propaganda.

Dyrekcja Wystawy prosi PP. Wystawców o zamieszczenie w ogłoszeniach, że Firma Ich bierze udział w WMEL. Proponujemy następujący tekst:

„Bierzemy udział w Wystawie Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego. Warszawa, 23. VIII. — 11. X.“

K o m u n i k a t N r. 54.

Telefony Biura WMEL.

Dyrekcja WMEL. podaje telefony Biura Wystawy: Telefon ogólny 702-15. Propaganda i Katalog 842-50. Administracja terenów i Referat Budowlany 842-50 dodatkowy. Dyrekcja 713-60.

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERJI
Biblioteka F. M. „Ursus”

K o m u n i k a t N r. 55.

Gaz, woda i elektryczność.

Dyrekcja WMEL. prosi PP. Wystawców o jaknajszybsze zgłoszenie zapotrzebowania na gaz, wodę i elektryczność. Wczesne załatwienie tej sprawy pozwoli Dyrekcji Wystawy na uwzględnienie życzeń i potrzeb PP. Wystawców przy dokonywaniu przeróbek i planowaniu pawilonów. Prace adaptacyjne wszystkich pawilonów zakończone zostaną w dniu 15 lipca.

K o m u n i k a t N r. 56.

Zgłoszenia

Zarząd WMEL. prosi PP. Wystawców o szybkie wypełnianie i nadesłanie zgłoszeń na WMEL. Szereg PP. Wystawców już dawno zgłosiło swój udział lub przesłało pieniądze, lecz nie wypełniło dotychczas blankietów zgłoszeniowych. Licząc się z potrzebą budowy nowych pawilonów, Zarząd WMEL. prosi PP. Wystawców o pomoc w ustaleniu ostatecznej wielkości potrzebnych im metraży.

Należy więc możliwie natychmiast:

1. wypełnić, podpisać i nadesłać „Zgłoszenie“.
2. podać metraż powierzchni.
3. zadeklarować zapotrzebowanie na gaz, wodę i elektryczność.
4. uiścić wpłatę na Konto czekowe PKO. Nr. 7577.
5. nadesłać po 3 egzemplarze katalogów.

K o m u n i k a t N r. 57.

Ceny stoisk na Wystawie.

Przypominamy stawki opłat za stoisko na WMEL.

stoiska w pawilonach po zł. 40 za m²

stoiska dla eksponatów na wolnym polu zł. 5 za m²

Rabaty: ponad 30 m² — 5%, ponad 50 m² — 10%, ponad 100 m² — 15%.

K o m u n i k a t N r. 58.

Transport eksponatów.

W celu obniżenia kosztów i usprawnienia przewozów na Wystawie Zarząd Wystawy zawarł umowę z firmami:

C. Hartwig, Sp. Akc.

A. Wróblewski i S-ka, Sp. Akc.

na przewóz eksponatów na W. M. El.

„Regulamin Transportowy”, który dokładnie omawia warunki i sposób przewozu eksponatów, rozesłany będzie wszystkim PP. Wystawcom.

K o m u n i k a t N r. 59.

Asekuracja eksponatów.

Zarząd Wystawy zawarł umowę z T-wem Ubezpieczeń „Przezorność” S. A. na mocy której PP. Wystawcy będą mogli ubezpieczyć swoje eksponaty. Druk, dokładnie omawiający warunki i sposób ubezpieczania, zostanie rozesłany PP. Wystawcom.

**ULGI W SPŁACIE WARTOŚCI KAPITAŁOWYCH
RENT WYPADKOWYCH PRZED 1924 R.**

Organizacje przemysłowe występowały w końcu ub. roku do Ministerstwa Opieki Społecznej wskazując na konieczność zastosowania daleko idących ulg w spłacie wartości kapitałowych rent wypadkowych z przed 1924 r., jak rozłożenie na raty w ciągu dłuższego okresu, całkowite lub częściowe skreślenie zaległych odsetek i t. d. W związku z tem zapowiedziane zostało wydanie przez Ministerstwo odpowiedniej instrukcji, zawierającej wytyczne w stosunku do umów o spłatę ulgową, zawieranych między Lwowskim Zakładem Ubezpieczenia od Wypadków, a zainteresowanymi firmami.

Wytyczne tego rodzaju zostały ostatnio opracowane przez Ministerstwo Opieki Społecznej, które zaleciło Zakładom Ubezpieczeń Społecznych stosować następujące ulgi i ułatwienia w spłacie wartości kapitałowych rent wypadkowych:

a) obniżyć odsetki zwłoki na okres od dnia przejścia rent przez b. Zakład Ubezpieczenia od Wypadków we Lwowie (§ 1 rozporządzenia M.O.S. z dnia 28. XII. 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 103, poz. 810) do dnia 31. XII. 1935 r., do 4% w stosunku rocznym z tem, że procent ten dla zakładów pracy znajdujących się w szczególnie złych warunkach finansowych (rolnictwo, górnictwo węglowe) byłby obniżony do 2%,

b) zaległe wartości kapitałowe rozłożyć na spłaty ratalne na okres 9 lat (od 1. I. 1936 r.) z tem, że okres ten w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie mógłby być rozszerzony na 20 lat. Pracodawcy, którym należności zostałyby rozłożone na spłaty ratalne, musieliby dać odpowiednie zabezpieczenie, na warunkach unormowanych w rozporządzeniu Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 12. VII. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 54, poz. 353 — § 14),

c) wpłaty dokonywane przez przedsiębiorców przed 1. I. 1939 r. powodowałyby całkowite, wzgl. częściowe umorzenie odsetek zwłoki — obliczonych na dzień 1. I. 1936 r., a obniżonych według zasad podanych pod a) — od takiej kwoty, jaka zostanie w tym terminie wpłacona, w następującym stosunku:

odsetki od kwot wpłaconych przed 1.I.1937 r. zostają umorzone w 100%

odsetki od kwot wpłaconych przed 1.I.1938 r. zostają umorzone w 50%

odsetki od kwot wpłaconych przed 1.I.1939 r. zostają umorzone w 25%,

d) od 1. I. 1936 r. będą 5,8% odsetki z tem, że dla zakładów pracy, znajdujących się w szczególnie trudnych warunkach finansowych Zakład będzie liczyć tylko 5% odsetki,

e) oprócz powyższych ulg, pracodawcy spłacając w krótszym czasie swe należności, będą mogli otrzymać do końca 1938 r. obniżkę odsetek od 1. I. 1936 r. do 4% wzgl. 2% (jak pod a) pod następującymi warunkami:

Spłata w terminie od 1.I.1937 r. nie mniej niż 50% całej należności istniejącej w dn. 1. I. 1936 r.

Spłata w terminie od 1.I.1938 r. nie mniej niż 30% całej należności istniejącej w dn. 1. I. 1937 r.

Spłata w terminie od 1.I.1939 r. reszty należności istniejącej w dn. 1.I.1938 r.

Wpłaty uskutecznione już przez zainteresowane przedsiębiorstwa na poczet wartości kapitałowych będą zaliczone jako pierwsze raty i oczywiście będą korzystać z ulg o których była mowa wyżej.

Celem omówienia warunków przyszłej umowy i zawarcia jej należy zgłaszać się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie. —

**PRZEMYSŁ MASZYN ROLNICZYCH I URZĄDZEN
MŁYŃSKICH**

Na zebraniu delegatów Centralnego Związku Przemysłu Polskiego Dyr. Andrzej Wierzbicki przedstawił niedomagania naszego przemysłu oraz drogi wyjścia z sytuacji, która staje się coraz trudniejszą. Jak dalece niewłaściwym bywa często ustosunkowanie się odnośnych czynników do zagadnień przemysłowych świadczą losy niezwykle potrzebnego Polsce jako krajowi rolnictwu — przemysłu maszyn rolniczych i urządzeń młyńskich. Oto w jaki sposób zobrazował p. Dyr. A. Wierzbicki sytuację przemysłu maszyn

rolniczych. — Ze struktury swej jest to gałąź t. zw. przemysłu średniego, obejmująca poza kilku większymi przedsiębiorstwami długi szereg zakładów mniejszych. Jest to przemysł, gdzie są zaangażowane kapitały rodzime. Jest to właśnie ten benjaminek, którym dziś opiekują się i chcą się opiekować wszyscy. Jeżeli o wielkim przemyśle różne są opinie w kraju, jeśli na zagadnienie kapitałów obco-krajowych, pracujących w wielkim przemyśle, są różne zapatrywania — to przemysł średni i drobny, oparty o kapitały krajowe, cieszy się powszechnym zaufaniem i poparciem opinii publicznej, wszyscy go kochają i wszyscy chcą mu dopomagać w rozwoju.

A z tego przemysłu średniego i drobnego właśnie produkcja maszyn i narzędzi rolniczych jest gałęzią najbardziej rdzenną i najbardziej polską i ze względu na rynek i ze względu na genzę.

I cóż widzimy? W dobie kryzysu przemysł maszyn rolniczych prawie przestał egzystować. Obroty jego wynosiły normalnie około 80 milj. rocznie, w pierwszym zaś już roku kryzysowym (1930) spadły do 29 milj. zł. i, malejąc systematycznie z roku na rok, zanikły niemal zupełnie, wynosząc w r. 1933 zaledwie 2,4 milj. zł., czyli niecałe 3% stanu normalnego.

Ponieważ mamy w kraju około 3.800 tys. gospodarstw rolnych, więc wynika z tego, że w ostatnich latach kryzysowych wydatek na narzędzia i maszyny rolnicze na jedno gospodarstwo rolne wynosi w przecięciu mniej niż złotówkę rocznie. W tych warunkach nie dziwnego, że przemysł maszyn rolniczych znalazł się na dnie kryzysu.

A jakież był stosunek odnośnych czynników do tej sprawy. *Otóż w przeciągu lat pięciu od r. 1930 do r. 1935 przemysł maszyn rolniczych na żaden ze swych memorjałów i podań nie otrzymał odpowiedzi i nie uzyskał żadnej pomocy.* Należności jego zostały zamrożone u rolników, którym sprzedawał na weksle. Niewykupione przez rolników weksle musiał sam wykupywać, musiał spłacać własne długi za surowce, musiał konserwować jako tako swoje warsztaty, musiał utrzymywać pewne kadry robotników i techników. Piętrzyły się trudności finansowe, podatki i świadczenia socjalne, narastało zadłużenie, zamarła wszelka nadzieja na odzyskanie zamrożonych należności, gdyż moratorium zostało w końcu roku 1935 przedłużone na dalsze trzechlecie i nawet spodziewana pierwsza rata rozłożonych na lat 14 długów rolników za maszyny, wskutek tego nie wpłynęła. Z dobrodziejstw akcji oddłużeniowej przemysł maszyn rolniczych nie mógł skorzystać, bo nie był rolnictwem, z ulg podatkowych nie mógł skorzystać, bo zalegał z podatkami bieżącymi, i tak znalazł się w najcięższej bodaj ze wszystkich przemysłów sytuacji.

Dopiero p. wicepremier Kwiatkowski pierwszy zainteresował się na serjo tem zagadnieniem i powołał specjalną Komisję Międzyministerjalną do opracowania programu sanacji przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych. Do połowy lipca prace tej komisji mają być zakończone. Może przemysł maszyn rolniczych zmartywchwaśnie?

Narazie sytuacja przedstawia się w ten sposób, że stanęliśmy wobec groźby przywozu maszyn rolniczych z zagranicy, bo rolnicy maszyn gwałtownie potrzebują, ale nie mogą ich kupować za gotówkę. Go-

łówkowe pokrycie wynosi zaledwie 20% zapotrzebowania. Na kredyt zaś przemysł maszyn rolniczych sprzedawać nie może, bo musiałby wtedy na kredyt również kupować materiały i surowce. A któż otworzy nowy kredyt fabrykom, obdłużonym już powyżej możliwości zaległościami podatkowymi ubezpieczeniowymi i dawnymi długami? Dlatego fabryki maszyn rolniczych nie mogą już udzielać kredytu odbiorcom i dlatego powstało niebezpieczeństwo przywozu maszyn z zagranicy, gdzie nietylko stan finansowy przedsiębiorstw pozwala na udzielanie takiego kredytu, ale jest specjalna tendencja opanowania swojemi wyrobami polskiego rynku i ostatecznego unicestwienia polskiej produkcji maszyn rolniczych.

Nie było więc w naszej polityce gospodarczej konsekwencji. Był fetysz ratowania rolnictwa — który zasłonił swoim cieniem katastrofę przemysłu najbardziej potrzebnego rolnictwu i najściślej dzielącego jego losy. Dopiero niebezpieczeństwo przywozu maszyn z zagranicy w okresie, gdy szczególną czujnością otaczać musimy ruch dewiz — zmusiło do realnego po raz pierwszy zainteresowania się losem tego najbardziej rodzimego i, zdawałoby się, popularnego przemysłu. I trzeba tu stwierdzić, że w bardziej korzystnej sytuacji okazał się w tym wypadku drugi przemysł ściśle związany z rolnictwem, choć jest to przemysł nie drobny i nie średni, lecz wielki. Mam na myśli wielkie wytwórnie nawozów sztucznych, które korzystały w szerokiej skali z pomocy kredytowej banków publicznych.

To też na dobro p. wicepremiera Kwiatkowskiego należy zapisać fakt, że zainteresował się on losem fabryk maszyn i narzędzi rolniczych i Państwowy Bank Rolny opracowuje plan ich uzdrowienia. W wyniku tej akcji otworzył już kredyt 500 tys. zł. dla przygotowania maszyn i narzędzi rolniczych na sezon jesienny. Dotychczas jednak cztery tylko fabryki uznane zostały za posiadające dostateczną zdolność kredytową, aby ten kredyt otrzymać.

Sytuacja przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych jest jaskrawym przykładem błędów naszej polityki gospodarczej: giną bez żadnej pomocy nawet te przemysły, dla których szeroka opinia publiczna żywi specjalną sympatię i zrozumienie.

WIADOMOŚCI ZWIĄZKOWE

Stan Przemysłu Metalowego w czerwcu 1936 r.

Na posiedzeniu Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w dniu 26 czerwca 1936 r. członkowie Rady reprezentujący różne działy przemysłu metalowego przetwórczego i różne ośrodki przemysłowe Polski złożyli niżej przytoczone informacje o stanie zatrudnienia i warunkach pracy w fabrykach stowarzyszonych.

W poszczególnych działach przemysłu metalowego sytuacja przedstawia się w następujący sposób:

W odlewniach żeliwa notuje się poprawę: zapotrzebowanie wzrosło, sprzedaż dobra, dopływ pieniądza większy niż w r. ub. Ceny w dalszym ciągu niskie.

W odlewach sanitarnych emaljowanych zapotrzebowanie wzrosło.

Sprzedaż wanien została unormowana przez Syndykat.

W łomie żeliwnym zapotrzebowanie duże, lecz podaż mała; konieczne jest sprowadzanie łomu żeliwnego z zagranicy, lecz importerzy napotykają na trudności w otrzymywaniu pozwoleń przywozowych i dewizowych.

W odlewniach maszynowych zapotrzebowanie i produkcja wzrasta, lecz ceny niskie pokrywają zaledwie koszty produkcji.

W odlewniach Oddziału Łódzkiego zatrudnienie wzrosło o 10% w stos. do r. ub.; ceny nieco lepsze. Nastąpiła zwyczajka płac robotniczych.

W dziale rur stalowych, gazowych i wodociągowych zaznacza się znaczne polepszenie. Produkcja wzrosła w czasie od 1. I. do 31. V. w stos. do tego okresu czasu r. ub. o 40%. Eksport o 85%.

W dziale obrabiarek zapotrzebowanie większe, zatrudnienie na poziomie r. ub.

W dziale kabli zamówienia wzrosły o 50% w stos. do r. ub. Ceny wzrosły o 25%.

W dziale maszyn elektrycznych daje się zauważyć ożywienie. Stan zamówień wzrósł o 25% w stosunku do r. ub. Ceny bardzo niskie.

W dziale opakowań blaszanych produkcja wzrosła o 10%.

W dziale instalacji zdrowotnych ożywienie spowodowane ruchem budowlanym. Ceny niskie. Na robotach publicznych płace robotników zostały podwyższone o 5 — 10 — 15%.

W dziale narzędzi bez zmian.

Przemysł rowerowy walczy z trudnościami z powodu zbyt dużego importu.

W dziale wyrobów precyzyjnych sytuacja bez zmian.

W dziale konstrukcyj żelaznych nie zaznaczają się żadne zmiany na lepsze.

W dziale wyrobów platerowanych sytuacja słaba.

W dziale metali kolorowych produkcja zmalała, ceny niskie.

Dnia 17 czerwca r. b. Pan Minister Przemysłu i Handlu przyjął na audjencji Zarząd Pol. Zw. Przem. Metalowych, w czasie której omówiono sprawy związane z sytuacją i warunkami rozwoju przemysłu metalowego w Polsce.

Zarząd P.Z.P.M.

Dnia 16 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu P.Z.P.M. na którym omówiono bieżące sprawy organizacyjne. Między innymi ustalono wytyczne i memoriał do Pana Ministra Przemysłu i Handlu, oraz sprawy związane z Walnem Zgromadzeniem Związku.

Posiedzenie Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

W dniu 26 czerwca odbyło się posiedzenie Rady P. Z. P. M. na którym Dyrektor Związku inż. A. Dunin zreferował obecny stan prac na Wystawie Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego.

Ustalono kandydatów na 12 członków Rady na miejsce ustępujących z kadencji, 1933 r. w osobach pp.:

1. Banachiewicz Ignacy.
2. Czajkowski Wacław.
3. Darowski Ludwik.
4. Górski Mieczysław.
5. Jagodziński Zbigniew.
6. Kwieciński Otmar.
7. Kreglewski Adam.
8. Mirowski Józef.
9. Piotrowski Jan.
10. Soroko Mieczysław.
11. Surzycki Stanisław.
12. Włodek Gustaw.

oraz kandydatów na 5 członków Komisji Rewizyjnej, w osobach pp.:

- Kazimierz Ołdakowski.
Kazimierz Pichelski.
Kazimierz Junosza Piotrowski.
Andrzej Stołagiewicz.
Kazimierz Wretowski.

Walne Zgromadzenie Członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

W dniu 26 czerwca r. b. odbyło się Walne Zgromadzenie członków P. Z. P. M., na którym zostało zatwierdzone sprawozdanie za r. 1935., bilans na dzień 31. XII. 1935 r. oraz sprawozdanie Komisji Rewizyjnej wraz z wnioskiem o udzielenie absolutorjum Radzie i Zarządowi.

Dokonano uzupełniającego wyboru członków Rady oraz dokonano wyboru 5 członków Komisji Rewizyjnej.

Po wyczerpaniu porządku dziennego p. inż. Kazimierz Gierdziejewski wygłosił odczyt p. t. „Odlewnictwo w Z. S. S. R. na tle rozbudowy przemysłu metalowego w okresie dwóch piatiletek“

Z Grupy Przemysłu Rowerowego.

Zarząd Grupy Przemysłu Rowerowego, działając w imieniu zrzeszonych fabryk części rowerowych, wystąpił do Min. Przem. i Handlu w sprawie gwałtownego wzrostu importu części rowerowych, który zagraża podstawom tej młodej, ale znakomicie rozwijającej się dziedzinie wytwórczości krajowej.

Ważne dla eksporterów.

Dotychczasowe doświadczenia wykazują, że eksporterzy bardzo ważne dla statystyki dane, dotyczące wywozu, podają na blankiecie zgłoszenia wywozowego, w rubryce 9 „uwagi“, której treść nie odbija się na egz. II — zaświadczenie walutowe.

Zdarza się np., że eksporterzy podają w rubryce „uwagi“: „wysyłka gratis“, „należność za *tour* zapłacona z góry“, $\frac{1}{2}$ wpłacona z góry“. Dane te mają zasadnicze znaczenie dla statystyki spodziewanych wpływów z eksportu, a nie figurują one w zaświadczeniu walutowym, które stanowi podstawę tej statystyki.

Wobec tego prosimy uprzejmie Fabryki ekspor-

tujące, by w zgłoszeniu wywozowym w rubryce 5 podawali nie tylko wartość wg. faktury w walucie fakturowej, ale także kwotę dewizową, której eksporter oczekuje z zagranicy. Jednym słowem, ażeby podawali dwie wartości: wartość fakturową (brutto) oraz wartość spodziewanego wpływu z zagranicy (netto). Powołujemy się przytem na „Tymczasowe wyjaśnienia dla organizacyj gospodarczych“, gdzie w ust. II „wypełnianie kompletu“, „zgłoszenie wywozowe“ sprawa ta była wyraźnie określona z tem, że tylko wyjaśnienia różnicy pomiędzy wartością fakturową, a wartością spodziewaną z zagranicy, powinny być podawane w rubryce „uwagi“.

Eksporterzy, którzy wysyłają towar na skład konsygnacyjny, winni podawać przeciętną spodziewaną kwotę za towar, umieszczając w nawiasie wzmiankę „skład konsygnacyjny“.

Oprócz tego zauważyliśmy, że eksporterzy niedokładnie podają w rubryce 7, sposób i walutę zapłaty. Prosimy uprzejmie, by rubryka ta była, o ile możliwości, wypełniana dokładnie.

WAŻNE! DO WIADOMOŚCI EKSPORTERÓW

Rejestracja należności za towary, wywiezione przed 25 maja 1936 r. lub po 25 maja, o ile wywóz nastąpił bez zaświadczeń walutowych.

Eksporterzy, którzy dokonali wywozu zagranicę i do W. M. Gdańska bez zaświadczeń walutowych, a terminy płatności za ten wywóz przypadają po dniu 26 kwietnia 1936 r., obowiązani są zarejestrować należności w Polskim Towarzystwie Handlu Kompensacyjnego w Warszawie, a ponadto wykazać, że należności te zaofiarowali do skupu.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z 14 maja 1936 r. mówi o wywozach dokonanych przed 25 maja 1936 r. Ponieważ jednakże i po tej dacie eksporterzy mogli dokonać wywozu bez zaświadczeń walutowych, a to w tych przypadkach, gdzie nadanie do przewozu miało miejsce przed 25 maja b. r., przeto obowiązek rejestracji spoczywa na wszystkich eksporterach, którzy dokonali wywozu bez zaświadczeń walutowych.

Obowiązków tych eksporter winien dopełnić w następujący sposób:

1. Wypełnić w 2-ch egzemplarzach „Zgłoszenie wywozowe“ (oryginał i kopia), które dotyczy rejestracji należności za dokonany wywóz. Jeżeli eksporter zgłasza cały szereg należności, może do zgłoszenia wywozowego załączyć jeden szczegółowy wykaz, ażeby nie wypełniać szeregu zgłoszeń.

2. Z chwilą wpływu należności za wywóz, eksporter winien zażądać od banku dewizowego potwierdzenia zaofiarowania waluty do skupu na egz. V kompletu „zgłoszenie wywozowe“. Zgłaszając się do banku eksporter winien podać Nr. zgłoszenia wywozowego, nadany przez instytucję, w której to zgłoszenie złożył.

Zgłaszając się do banku eksporter winien wyjaśnić, czy zaofiarowane przez niego pokrycie stanowi regulację częściową, czy też ostateczną, dokonanego wywozu.

Jeżeli eksporter otrzymał należność po 26 kwietnia 1936 r., ale przed zgłoszeniem wywozu, w takim razie należy również zażądać potwierdzenia tego faktu od banku dewizowego.

W takich przypadkach, gdzie eksporter nie może zaofiarować waluty do skupu, ponieważ otrzymuje pokrycie za towar w inny sposób niż w dewizach, winien jest jednak zażądać potwierdzenia od banku dewizowego. Potwierdzenie to ma na celu skontrolowanie, czy eksporter uzyskał pokrycie w sposób zgodny z przepisami dewizowymi. Jeżeli bank dewizowy odmówi takiego potwierdzenia, winien zwrócić się z odpowiednimi dokumentami do Centrali Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego.

Instytucja, upoważniona Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z 15 maja 1936 r. do dbręczania zaświadczeń walutowych (między innymi P.Z.P.M.), przyjmuje zgłoszenie wywozowe od eksporterów, umieszczając na nich Nr. serji i Nr. kolejny.

Oryginał zgłoszenia, po ewentualnem skontrolowaniu cen i załączonych dokumentów, przesyła instytucja Centrali Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego, kopję zwraca eksporterowi. Na Nr. serji i Nr. kolejny, który instytucja umieściła na kopji, powołuje się eksporter w banku dewizowym i w korespondencji.

Eksporterzy mogą rejestrować należności bezpośrednio w Polskim Towarzystwie Handlu Kompensacyjnego.

Komunikat Muzeum Przemysłu i Techniki

W związku ze zbliżającym się terminem Wystawy Metalowej i Elektrotechnicznej, Muzeum Przemysłu i Techniki najuprzejmiej prosi W.Panów Wystawców o łask. wzięcie pod uwagę naszych postulatów wyrażonych w piśmie — okólniku, rozсланym do pp. Wystawców w dniu 27 stycznia b. r. Odpis tego pisma — okólnika został wydrukowany w „Biuletynie Nr. 3 z kwietnia r. b. oraz podany w „Przemysle Metalowym“ Nr. 5 z 7 marca 1936 roku.

W szczególności idzie nam o uwzględnienie w jaknajwiększym stopniu zasad dydaktyki przy wykonywaniu tych ekspozycji, które W.Panowie mogliby nam ofiarować po zamknięciu Wystawy.

Potem zwracamy uprzejmie uwagę na przestudjowanie polskich norm przy wykonywaniu wszelkich tablic dydaktycznych wzgl. statystycznych oraz celowość pozostawiania wolnego miejsca na dalsze uzupełnienia tablic danymi liczbowymi w latach przyszłych.

Wymiary tablic wg. polskich norm:

	Wysokość	—	Podstawa.
A ₀	1188	×	840
A ₁	594	×	840
A ₂	594	×	420
A ₃	297	×	420
A ₄	297	×	210
A ₅	148	×	210

Litery najczęściej stosowane — blokowe.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY

Zwyżka wywozu solingenkich wyrobów stalowych.

Eksport solingenkich wyrobów stalowych w pierwszym kwartale 1936 r. przewyższył eksport w tym samym czasie 1935 r. o 11%, a eksport tegoż okresu 1934 r. o 35%.

Poniżej podajemy zestawienie ilustrujące rozwój eksportu tego działu w ostatnich latach.

Pierwszy kwartał

	1934 r.	1935 r.	1936 r.
	tonn	tonn	tonn
<i>razem</i>	977	1192	1328
Indje Brytyjskie	94	126	168
Anglja	89	96	58
Holandja	78	65	61
Italja	53	72	43
Argentyna	40	84	79
Francja	38	19	18
Belgja	30	34	29
Danja	28	31	30
Bryt. Afryka poł.	27	46	35
Austrja	27	13	19
Stany Zjednocz. A. P.	26	31	26
Kanada	25	26	20
Turecja	22	34	45
Bryt. Afryka zach.	21	21	31
Szwajcarja	19	16	18

Wartościowo eksport wyrobów stalowych solingńskich w tych trzech kwartałach przedstawia się jak następuje:

W 1934 r. (I kwartał) 6,1 miljonów RM. w 1935 r. (I kw.) 7,1 oraz w 1936 r. (I kw.) 7,5 miljonów RM.

(T.)

Niemiecki przemysł zabawkarski

Przed wojną światową Niemcy były głównym dostawcą zabawek na rynki światowe.

Przywilej ten nie był dziełem przypadku, lecz opierał się na wyleżonej i długoletniej pracy w tej dziedzinie przemysłu oraz preferencji artykułów niemieckich nad innymi ze względu na precyzję i solidność wykonania.

Rozwój tego przemysłu datuje się od XIV wieku i wywodzi się głównie z Norymbergji, gdzie w licznych przedsiębiorstwach różnego rodzaju zabawki były początkowo wykonywane ręcznie. W pierwszych czasach produkcja tych artykułów była całkowicie sprzedawana w kraju i dopiero w początkach XV wieku podróżujący kupcy zaczęli wywozić te arcydzieła sztuki zabawkarskiej za granicę, wyrabiając im odpowiednią markę i zbył.

Niezaługo potem w Fürth szereg przedsiębiorstw tego rodzaju wytworzył ostrą konkurencję dla Norymbergji, a ponieważ w mieście tem ustawy cechowe były więcej dostępne dla drobnego przemysłu, duża ilość producentów zabawek przeniosła się tam z Norymbergji.

W XVIII stuleciu doszły do wielkiego rozkwitu odlewnie cyny i ołowiu, które wypuszczały ołowiane i cynowe figurki na rynek. Rozwój przemysłu zabawkarskiego wymaga się z biegiem czasu, przyczem przemysł zabawkarski metalowy skoncentrował się koło Stuttgartu wytwarzając głównie kolejki, parowe maszyny, statki, auta. W okolicach Norymbergji i Fürth przemysł ten stworzył produkcję domową i zatrudniał całe rodziny, w któ-

rych przykładowo biorąc ojciec zajmował się pracą rzeźbiarską, matka oczyszczaniem zabawek, a dzieci malowaniem i ostatecznym wykończeniem. Niektóre działy zabawek miały w tych miastach swoje dzienne specjalne: jedna zajmowała się produkcją zwierząt, druga produkowała bębny, inna dziecięce pianina e.t.c.

Poniższe dane statystyczne dają nieco pojęcia o stanie tego przemysłu Olóz w 1933 r. egzystowało na terenie Niemiec 5809 przedsiębiorstw, zatrudniających 21192 robotników, z czego metalowe zabawki produkowano w 522 przedsiębiorstwach, zatrudniających 5755 ludzi—zabawki z drzewa w 1336 przedsiębiorstwach zatrudniających 4164 robotników, lalki w 1885 zakładach zatrudniających 4785 ludzi.

Wobec 11151 przedsiębiorstw w 1925 r., zatrudniających 58251 robotników widać spadek produkcji tej dziedziny przemysłu o blisko 50% w zakładach i około 60% w liczbie zatrudnionych. Przed wojną w 1907 r. przemysł ten liczył 6256 przedsiębiorstw i zatrudniał 30242 robotników. Eksport zabawek uskuteczniany jest głównie za pośrednictwem hamburskich eksporterów.

Do czasu wybuchu wojny światowej niemiecki przemysł zabawkarski panował niepodzielnie w świecie. Więcej niż połowa światowej produkcji i $\frac{3}{4}$ światowego handlu zabawkami było wtedy w rękach niemieckich, a prawie 70% produkcji niemieckiej szło poza granice kraju.

W czasie wojny powstały w innych państwach nowe przedsiębiorstwa w celu uniezależnienia się od Niemiec, a ograniczenia celne i różne inne przeszkody przyczyniły się do zmniejszenia zarówno produkcji w Niemczech jak i wywozu tych artykułów zagranicę. Najdalej z tej dziedziny posunęły się Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, które produkcję swoją w dziedzinie zabawek z 24 milionów dolarów w 1914 r. wzmogły do 88 milionów w 1929 r. Sumą tą pokryły Stany Zjednoczone swoje wewnętrzne zapotrzebowanie w 95% i tylko 5% importowały, podczas kiedy w 1914 r. jeszcze 40% stanowił przywóz. W przeciwstawieniu do Niemiec przemysł ten w Ameryce produkowany był w wielkich przedsiębiorstwach o masowej produkcji przy zamstawianiu maszyn specjalnych o dużej wartości. Jednocześnie ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej buduje Japonja nowe fabryki zabawek i wywóz jej, który w 1910 r. wyrażał się cyfrą 1,5 milionów jen wzmógł się w 1920 r. do sumy 21 milionów jen. Podobny rozwój daje się zauważyć w Anglji, Italji, Czechosłowacji i Francji, z których to państw Czechosłowacja i Francja zdołały opanować w pewnym stopniu rynki zagraniczne. Wobec powyższych warunków światowy handel zabawkami zmienił się bardzo na niekorzyść Niemiec. Największa produkcja Niemiec z tej dziedziny była w 1928 r. i wyniosła wartościowo 122 miliony R. M., a w 1929 r. spadła do 121 milionów. Od tego roku wywóz spada dość szybko i w 1934 r. wynosi wszystkiego 27,8 milionów R. M. W 1935 r. eksport tych artykułów wzmógł się o 3,5 milionów R. M. t. j. o 12,59%. Głównie wzmógł się eksport do południowo-amerykańskich krajów zarówno jak i do Anglji, Francji i Austrii. W roku bieżącym przewiduje się dalszą zwyczajną w dziedzinie eksportowej tych artykułów.

Obecny stan tego przemysłu przedstawia się w ujęciu światowym w ten sposób, że Japonja i Ameryka wypuszcza na rynki zabawki masowej produkcji, podczas kiedy Niemcy zasilały rynki zabawkami o precyzyjnym i artystycznym wykonaniu.

(T.)